

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1081331/2

בבית הדין הרבני האזורי אשקלון

לפני כבוד הדיינים:

הרב דוד דב לבנון – אב"ד, הרב צבי בירנבאום, הרב יעקב מ' שטיינהויז

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד צביה חן)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד נירית קרסו-ארמוזה)

הנדון: פסיקת כתובה על רקע קשר של האישה עם מטופל

פסק דין

רקע ועובדות

לפנינו מונחת תביעת האישה לכתובה ותוספת בסך של 200,000 ₪ ופיצוי בסך של 400,000 ₪, שכוללים 100,000 ₪ בגין פגיעה בפרטיות.

הצדדים הכירו זה את זה בקיבוץ ד' ונישאו בשנת 1998, ומנישואין אלו נולדו להם שלושה ילדים. בדצמבר 2012 עזב האיש את הבית. רק במאי 2016 הגישה האישה תביעת גירושין. בדיונים שהתקיימו בביה"ד אמרו שני הצדדים שהם רוצים להתגרש, אך האיש רצה לדון קודם בעניין הכתובה ואילו האישה אמרה שהיא רוצה קודם להתגרש. היות ששני הצדדים רצו להתגרש החליט ביה"ד שקודם יתגרשו והכתובה תידון לאחר מכן, וכך היה, הצדדים התגרשו בנובמבר 2016, ולאחר כן התקיימו שלושה דיונים בעניין הכתובה, וביום כ"א באייר התשע"ז (17/05/2017) החליט ביה"ד על הגשת סיכומים ולאחר מכן ייתן פסק דין סופי בעניין.

סיכומי הצדדים הגיעו לביה"ד ביום כ"ו בסיוון.

נסכם בקצרה את טענות הצדדים:

טענות האישה

א. אין עדות על מעשה כיעור: העידה על כך אישה על סמך שמועה ולא מתוך ראייה. בנוסף, עדות זו הייתה מגמתית ואינה יכולה להתקבל בגלל שאותה אישה מסוכסכת עמה.

ב. האישה סבלה מהאיש אלימות פיזית ומילולית, וזה מה שהביא לפירוד שביניהם ובסופו של דבר לגירושין. לדבריה האיש איים עליה עם סכין, הוא הכחיש זאת בדיון האחרון שהתקיים במאי 2017, אך הוא הודה בכך בדיון שהתקיים בדצמבר 2016 (הערת ביה"ד: אין זה מדויק כלל, בדיון שם הודה שלקח סכין ורצה לפגוע בעצמו ולא באישה), וגם התקבלו עדויות על מעשיו בדיון האחרון.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- ג. האיש לא קיים את חובת העונה כלפי אשתו, שימשו רק לעיתים רחוקות, וגם היו לו בעיות גופניות בקיום העונה עד שהיו צריכים לפנות לטיפול בעניין זה.
- ד. האיש בגד באישה עם גב' ב'.
- ה. האיש נטש את ביתו ועזב את האישה והילדים.
- ו. האיש לא שילם מזונות בכל תקופת הפירוד הארוכה.
- ז. באשר לטענת האיש כי אין לו אפשרות לשלם: אין זה נכון, יש לו צוואות שקבל מסבא וסבתא שלו, ויש לו מעמד של בן ממשיך ביישוב כ'.
- ח. היחסים של התובעת עם הנטען היו קשרי ידידות ולא של בני זוג. החיבוקים שנראו בתמונות הם מעשים מקובלים ורגילים בחברה שלהם בין ידידים.
- ט. הנסיעה לניו זילנד הייתה חלק מהטיפול בו ובמטרה לעזור לו לחדש את הקשר עם ילדיו שבחו"ל.
- י. הנסיעה לבודפשט הייתה בתורת הכרת הטוב עבור העזרה שעזרה לו בחידוש הקשר עם ילדיו.
- יא. אומנם הנטען ישן כמה פעמים בבית האישה אולם בכל המקרים הם ישנו בחדרים נפרדים והיו אנשים נוספים בבית.

טענות האיש

- א. האישה השפילה את האיש במהלך נישואיהם, עוררה מריבות ומשכרים ותמיד לטשה עיניים לקבל כספים מהורי האיש. האישה נהגה באלימות מילולית כלפי האיש.
- ב. האיש עזב את הבית על רקע המריבות ובמטרה להרגיע את האווירה בבית.
- ג. האישה הייתה יוצאת בערבים לבדה ללא האיש.
- ד. האישה בגדה בו עם נער שטיפלה בו קודם שנפרדו, ועל רקע זה הייתה ביניהם מריבה גדולה. במריבה זו לקח האיש סכין ורצה לפגוע בעצמו.
- ה. לאחר שעזב האיש את הבית החלה לבגוד עם הנטען.
- ו. האישה והנטען הודו שנסעו יחד לחו"ל ונסעו לבד ברכב. היו פעמים רבות שהנטען והאישה ישנו לבד בבית, ללא נוכחות של אדם נוסף. אמנם האישה טענה שישנו בחדרים נפרדים, אך יש סתירות בין הדברים שלה ובין מה שאמרו העדים.
- ז. הנטען אמר שהאישה לא שילמה לו דבר עבור הנסיעה לניו זילנד, וזה מוכיח על קשר זוגי.
- ח. הנטען גם קנה מוצרים לבית, דבר המוכיח על קשר זוגי.
- ט. הנטען והאישה הצטלמו יחד באופן המוכיח על היותם בני זוג.
- י. בעניין הבגידה של האיש עם פלונית: לא היו דברים מעולם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דיון והכרעה

להלן נביא נימוקים מדוע יש לחייב בכתובה, ומאידך גיסא ספיקות שהתעוררו לנו בדבר.

מי גרם את הגירושין

העובדות המוסכמות הן אלו: האישה פתחה תיק גירושין לאחר שנים של פירוד. מאידך גיסא הבעל מודה שהוא עזב את הבית המשותף ונפרד מאשתו במטרה להתגרש ממנה, וביוזמתו (וביוזמת משפחתו בעלי הבית) האישה קיבלה התראה לעזוב את הבית. לדברי הבעל הוא עזב את הבית בגלל יחס משפיל מצד האישה, אך כנגד זה אשתו אמרה שהוא היה מתפרץ עליה, צועק, משפיל ומתנהג באלימות, ולכן עזב את הבית.

הואיל והבעל הודה שהוא עזב את הבית, ודרש מהאישה שתעזוב גם היא את הבית, נמצא שהוא מרד בה, "שבר את הכלים" – את המסגרת המשפחתית, ועליו נטל ההוכחה שהיא הייתה אשמה בפירוד שביניהם ושהיא זו שמרדה בו, ולכן מה שהאישה תבעה גירושין אחרי שנים של פירוד אינו סיבה להפסידה כתובה, שהרי הוא מרד בה. הבית שמואל סי' קנ"ד סק"א כתב שאישה שתובעת גירושין מבעלה בגלל שהוא הדיר אותה, שהוא חייב לה כתובה ותוספת. הוא הדין שאם הבעל מרד באשתו ולכן היא תובעת גירושין שהוא חייב לה כתובה ותוספת.

בנוסף לכך, הבעל הודה בדיון כמה פעמים שלא שלט בעצמו והתפרץ כנגד האישה, פעם בעט בדלת או בקיר מרוב כעס, והשאיר בה את רישומו, והיו עוד סיפורים שהאישה סיפרה בדיונים שלא הוכחו ע"י הבעל. סיפור ה"סכין" שהורם, בין שהוא כדי לפגוע באישה ובין שהוא כדי לפגוע בעצמו, הוא אירוע מפחיד שאישה אינה יכולה להמשיך ולחיות עם בעל כזה. העובדה שהאיש קבל טיפול פסיכולוגי ואף נטל תרופות הרגעה מוכיחה ש"יש דברים בגו" בטענות האישה שהאיש אכן היה מתפרץ וכועס, ולא היא גרמה את הגירושין.

זאת ועוד, כל עוד האישה אינה מורדת בבעלה בחיי האישות, גם אם איננה מתנהגת כלפיו יפה, היא אינה מפסידה את כתובתה, וראיה לכך מאישה ש"הקדיחה תבשילו" (ומפרשים: שעשתה זאת כדי להקניטו), שבמקרה כזה התירו בית הלל לגרש את אשתו (עיין משנה אחרונה במסכת גיטין), וזהו המקרה הרגיל של מגרש את אשתו שעליו לשלם לה כתובה ותוספת.

גם מצאנו שאמרו חז"ל ש"אישה רעה" אינה מפסידה כתובתה, עיין ביבמות סג: "הנני מביא רעה אשר לא יוכלו לצאת ממנה – אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה: זו אישה רעה וכתובתה מרובה. נתנני ה' בידי לא אוכל קום – אמר רב חסדא אמר מר עוקבא בר חייא: זו אישה רעה וכתובתה מרובה", כלומר למרות שהיא אישה רעה – יש לה את מלוא כתובתה גם אם היא מרובה. כנראה חז"ל היו מודעים לאפשרות שיש מריבות בין בני זוג, וכל עוד אין האישה מורדת בחיי האישות לא רצו שתהיה קלה בעיניו לגרשה, ולא הפסידה כתובה. במקרה דנן אין לה דין מורדת, ולכן על פניו אין סיבה להפסידה כתובה.

הקשר של האישה עם הנטען- האם נחשב ל"מעשה מכוער" ומה דינו

הבעל טוען שהאישה עשתה "מעשה מכוער" בתקופה שהייתה פרודה ממנו לפני גירושה. ולכן דינה להפסיד את כתובתה.

לדבריו, היה לאישה קשר עם גבר זר שלן מספר פעמים בביתה וגם היא לנה בביתו, הם נסעו ביחד לחו"ל, וכל זה מעיד על חיי זוגיות וקשר אינטימי. כמו כן הוא הראה תמונות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מצולמות מהפייסבוק שהאישה מחבקת את הנטען. לטענתו, כל המעשים הללו נחשבים ל"דבר מכוער".

האישה השיבה שמעולם לא ישנה עמו בחדר אחד, ותמיד היו עוד אנשים בבית מלבדם. היא נסעה עמו פעם אחת לחו"ל לצורך טיפול נפשי בילדיו, טיפול שהוא בתחום עיסוקה המקצועי, ועשתה זאת כהכרת תודה על עזרתו לה, ופעם שניה הוא לקח אותה לטיול לחו"ל כדי לשלם לה על מה שעשתה עבורו, אולם בכל הטיול הזה לדבריה הם לא ישנו במלון בחדר אחד. כמו כן טענה שהתמונות שהראה אינם מעידים על קשר זוגי, אלא שכך מקובל להתנהג בחברה שהם חיים בה.

והנה, ההגדרה של דבר מכוער נמצאת בגמ' ביבמות כד ע"ב ומבוארת ברמב"ם בהלכות אישות פרק כד הלכות י ו-טו:

"ולא המזנה בלבד אלא אף העוברת על דת משה או על דת יהודית או היוצאה משום שם רע אין לה כתובה לא עיקר ולא תוספת ולא תנאי מתנאי כתובה..."

כיצד היא יוצאה משום שם רע, כגון שהיו שם עדים שעשת דבר מכוער ביותר שהדברים מראין שהייתה שם עבירה אף על פי שאין שם עדות ברורה בזנות, כיצד כגון שהייתה בחצר לבדה וראו ורוכל יוצא ונכנסו מיד בשעת יציאתו ומצאו אותה עומדת מעל המטה והיא לובשת המכנסים או חוגרת אזורה או שמצאו רוק לח למעלה מן הכילה או שהיו שניהם יוצאים ממקום אפל או מעלין זה את זה מן הבור וכיוצא בו, או שראו אותו מנשק על פי חלוקה או שראו אותן מנשקין זה את זה או מגפפין זה את זה או שנכנסו זה אחר זה והגיפו דלתות וכיוצא בדברים אלו, אם רצה בעלה להוציאה תצא ואין לה כתובה, ואין זו צריכה התראה."

הרמב"ם מחדש שני חידושים:

א. מעשה מכוער הוא כאשר יש רגליים לדבר שזינתה שם באותו מקרה (להלן נדון בדברי הרמב"ם).

ב. במעשה כיעור האישה מפסידה את כתובתה ללא התראה.

לפי ההגדרה הנ"ל, ברור ש"ייחוד" לבד אינו נחשב ל"דבר מכוער", אלא ל"עוברת על דת יהודית" שצריכה התראה כדי להפסידה כתובה. אולם נראה שאם הם ישנו בחדר אחד, או אפילו ישנו בבית אחד אבל ללא נוכחות של אדם נוסף, זה כבר חמור יותר מייחוד ונחשב ל"דבר מכוער".

מתוך עיון בחומר שבתיק עולה שאין לנו עדות על כך שהיא ישנה עמו בחדר אחד, או ישנה בבית ללא נוכחות אנשים נוספים בבית, אמנם יש סתירה בעדויות: הנטען אמר שבכל פעם שבא לישון בבית שלה ישנה גם אישה נוספת, והוא בא לישון הרבה פעמים, ואילו אותה חברה אמרה שישנה פעמים מועטות מאוד בלבד. אך אין בכוחה של סתירה זו להוכיח שהאישה ישנה לבד עם הנטען, היות שלא מדובר בעדות או הוכחה גמורים, וגם האישה אמרה שהיו אחרים ולא אמרה שדווקא אותה חברה הייתה באותן הזדמנויות.

ביחס לטענה שהיא נסעה עם הנטען ברכב ללא נוכחות אחר, אין כאן הגדרה של מעשה כיעור אלא ייחוד, וייחוד אינו מוגדר כמעשה כיעור, ודאי לא אצל חילונים שאינם מקפידים כלל על איסור ייחוד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביחס לנסיעה לחו"ל עם הנטען, לטענתה הם לא ישנו בחדר אחד, ואין לנו עדות שהם לנו בחדר אחד. אעפ"כ אין ספק שנסיעה של אישה נשואה לחו"ל עם גבר זר אינו מעשה ראוי בלשון המעטה, במיוחד הנסיעה לסוף שבוע לבודפסט, נסיעה שלא הייתה אלא לשם טיול בלבד, ולכאורה אישה נשואה היוצאת לטיול עם גבר זר זהו מעשה שיש בו פגיעה קשה בבעל, וממילא זה עצמו שהעזיזה פנים כנגדו הופך את זה לדבר מכוער, שמביע בגידה בבעל וחשש זנות. מאידך גיסא אין לשכוח שהאישה נסעה בזמן שכבר הייתה פרודה מבעלה, ואפשר שלא הרגישה שהיא עושה מעשה הפוגע בבעלה, ולכן אין זה נחשב כדבר מכוער, וצ"ע. אך עדיין נטיית הלב היא שזהו מעשה מכוער.

והנה כל זה לפי הרמב"ם, אולם בפד"ר חלק ח' עמודים 354-370 הוכיח הגרי"ש אלישיב זצ"ל שרוב הראשונים חולקים על הרמב"ם ז"ל וסוברים שאין אישה מפסדת כתובה בלי התראה, אא"כ גורמת ע"י מעשיה להיאסר על בעלה. גם הביא שם שהרשב"א כתב שרוב הראשונים חולקים על הרמב"ם, והזכיר תשובת מהרא"ל (בעל גט מקושר) שזו גם דעת השו"ע, ומסקנת דבריו שם היא "לדינא, הגם שלענ"ד העיקר שלא הפסידה כתובתה כשהיא מותרת עליו – מ"מ לא מלאני לבי לעבור על דברי הרמב"ם להוציא מן הבעל..."

ואם כן לפי רוב הפוסקים שחולקים על הרמב"ם, בנידון דידן שלא הייתה התראה באישה, לא הפסידה כתובתה.

הפסד כתובה במעשה כיעור כשיש מיגו שלא בגדה

מדוע במעשה מכוער האישה מפסידה את כתובתה?

נדייק בדברי הרמב"ם הנ"ל בהלכות אישות פרק כד הל' י ו-טו:

כיצד היא יוצאה משום שם רע, כגון שהיו שם עדים שעשת דבר מכוער ביותר שהדברים מראין שהייתה שם עבירה אף על פי שאין שם עדות ברורה בזנות... אם רצה בעלה להוציאה תצא ואין לה כתובה, ואין זו צריכה התראה. ולא המזנה בלבד אלא אף העוברת על דת משה או על דת יהודית או היוצאה משום שם רע אין לה כתובה לא עיקר ולא תוספת ולא תנאי מתנאי כתובה...

המגיד משנה מציין מקור לדברי הרמב"ם, מברייתא בכתובות קא. שאומרת שהיוצאת משום שם רע אין לה כתובה ולא תוספת.

בהבנת דברי הרמב"ם נחלקו גדולי הדיינים בפד"ר כרך ח' עמודים 354-370, הגרי"ש אלישיב והגר"ש ישראל.

הגרי"ש אלישיב זצ"ל דייק ברמב"ם שבמעשה כיעור האישה מפסידה את כתובתה בגלל שרגלים לדבר שזינתה. ממילא אם העדים שמעידים על כך אומרים שהיא לא זינתה במקרה ההוא, או שאין עדים על הדבר המכוער ואנו יודעים זאת רק מתוך דבריה היא נאמנת לומר שלא זינתה במיגו שלא הייתה מודה שעשתה דבר מכוער.

לפי זה גם אם הנסיעה לחו"ל של האישה ביחד עם הנטען נחשבת למעשה כיעור, מכל מקום מכיוון שאין לנו עדות על כך אלא אנו מסתמכים על הודאה של האישה שנסעה עם הנטען לחו"ל יש לה מיגו שלא זינתה והיא נאמנת על כך.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מלבד זאת, האישה הסכימה בדיון שהתקיים בדצמבר 2016 להיבדק בפוליגרף האם קיימה יחסי אישות עם אחר בזמן הנישואין, וחזרה וביקשה זאת בדיון בינואר, ואילו האיש וב"כ סרבו לבדיקה, עובדה שמחזקת את גרסתה.

הגר"ש ישראלי זצ"ל (דעת מיעוט שם), חולק עליו ואומר שלפי הרמב"ם מפסידה את כתובתה מחמת התנהגותה הפרוצה, וטעם הדבר שהפסידה כתובתה כתב הרמב"ם הלכות אישות פרק כד הלכה טז:

עוברת על דת משה או על דת יהודית וכן זו שעשת דבר מכוער אין כופין את הבעל להוציא אלא אם רצה לא יוציא, ואף על פי שלא הוציא אין להן כתובה, שהכתובה תקנת חכמים היא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ולא הקפידו אלא על בנות ישראל הצנועות אבל אלו הפרוצות אין להן תקנה זו אלא תהא קלה בעיניו להוציאה.

לפי זה גם אם ידוע בוודאות שלא זינתה מפסידה את כתובתה, וכמו עוברת על דת אלא שבדבר מכוער אינה צריכה התראה. ואם כן אם האישה עשתה מעשה מכוער בכך שנסעה לחו"ל עם הנטען, בכל מקרה תפסיד את כתובתה גם אם יש לה מיגו שלא זינתה.

הגר"ש ישראלי זצ"ל הוכיח דבריו מזה שכתב הרמב"ם שרשאי לקיימה אם רוצה, ועל כורחך שאין כאן רגלים לדבר שזינתה. אולם יש להשיב על כך, שאין אישה נאסרת על בעלה אלא בעדי טומאה, אולם לעניין להפסידה כתובתה שהוא הוצאת ממון מהבעל וקיימא לן שהמוציא מחברו עליו הראיה די בכך שרגליים לדבר שזינתה.

הגר"ש אלישיב מפרש את הרמב"ם הנ"ל "שהכתובה תקנת חכמים היא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ולא הקפידו אלא על בנות ישראל הצנועות אבל אלו הפרוצות אין להן תקנה זו אלא תהא קלה בעיניו להוציאה." שזה לאחר שכבר הפסידה את הכתובה בדבר מכוער בגלל רגליים לדבר שזינתה, והייתה הווה אמינא שאם ירצה לקיימה יחזור חיוב הכתובה ממילא בתקנת חכמים, קמ"ל שלא חייבו חכמים כתובה לפרוצות.

לסיכום:

א. יש מקום להסתפק אם האישה עשתה מעשה המוגדר בהלכה כמעשה מכוער, אולם נטיית הלב שיש בנסיעתה עם הנטען לחו"ל מעשה מכוער.

ב. לפי הרמב"ם במעשה מכוער מפסידה את כתובתה אף בלא התראה. אולם רבים הראשונים שחולקים על הרמב"ם ואמרים שגם במעשה מכוער צריכה התראה, וכן פסק השו"ע ואם כן כאן לא הייתה התראה, וממילא אינה מפסידה את כתובתה.

ג. גם לפי הרמב"ם, לדעת הגר"ש אלישיב אם יש לאישה מיגו שלא זינתה אינה מפסידה את כתובתה. הדבר שנוי במחלוקת, ולדעת הגר"ש ישראלי בכל מקרה מפסידה כתובה היות שנעשה דבר מכוער הגם שנאמין לה שלא זינתה. לפיכך, במקרה דנן שיש לאישה מיגו ניתן לצרף לאמור לעיל את דעת הגר"ש"א שלא הפסידה כתובה.

האם מפסידה כתובה כשבגדה לאחר שנפרדו

במקרה דנן, גם אם נאמר שהאישה עשתה "דבר מכוער" מכל מקום זה היה לאחר שבעלה עזב את הבית למטרת גירושין, וכפי שביארנו לעיל דינו כמורד שחייב בכתובה. האם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר שכבר התחייב בכתובה תפסיד האישה את הכתובה אם בגדה בבעלה (בהנחה שהייתה בגידה, אם כי כפי שנכתב לעיל אין זה ברור כלל שהייתה בגידה) ?

במקרה חמור מזה דן ידידי אב"ד אשקלון הרה"ג אהרן כ"ץ שליט"א (עתה משמש כחבר ביה"ד הגדול) בפס"ד בתיק 59647/9 מיום ט"ו בסיוון תשע"ד שפורסם תחת הכותרת "ערכה הראיתי של הודאת בעל דין מוקלטת והפסד כתובה לאישה שזינתה לאחר שניתן פסק דין לגרושין". מדובר שם באישה שזינתה לאחר שהבעל חויב בכתובה, ופסק שם שאם הבעל אשם בפירוד ולכן חייב בכתובה והאישה זינתה לאחר שכבר נפרדו אפילו אם לא היה עדיין פס"ד לגירושין אינה מפסידה את כתובתה. זאת הואיל ולא מעשיה האחרונים גרמו לגירושין.

נביא את עקרי הוכחותיו, ונדון בהם :

א. עיקר הסברא טמונה בדיוק לשון הרמב"ם פ' כד מהל' אישות ה"ו כתב :

"מי שזינתה תחת בעלה אין לה כתובה לא עיקר ולא תוספת ולא אחד מתנאי כתובה שהרי מעשיה גרמו לה להאסר על בעלה."

משמע שהיא מפסידה את כתובתה בגלל שמעשיה גרמו לה להיאסר על בעלה. אבל אם בעלה כבר מרד בה והתחייב בכתובה, נמצא שלא מעשיה גרמו לפירוד ביניהם, ולכן אין מקום להפסידה כתובה.

אומנם מצאנו טעם אחר ברמב"ם הלכות אישות פרק כד הלכה טז מדוע אין כתובה לעוברת על דת יהודית או עשתה מעשה מכוער :

"עוברת על דת משה או על דת יהודית וכן זו שעשת דבר מכוער אין כופין את הבעל להוציא אלא אם רצה לא יוציא, ואף על פי שלא הוציא אין להן כתובה, שהכתובה תקנת חכמים היא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ולא הקפידו אלא על בנות ישראל הצנועות אבל אלו הפרוצות אין להן תקנה זו אלא תהא קלה בעיניו להוציאה."

משמע שלא תקנו לפרוצות שעשו דבר מכוער כתובה, ולא בגלל שמעשיה גרמו לכך.

אומנם הגר"א כ"ץ כתב שם, שנראה להבחין בין עיקר הכתובה שהיא תקנה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, לבין תוספת כתובה שהוא מחייב עצמו, ואין שייך בה טעם זה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. ולכן כלפי התוספת שייך הטעם שמעשיה גרמו, שלא הוסיף לה על דעת ליתן כשמקלקלת היא את האישות, אבל כלפי עיקר הכתובה לא שייך טעם זה מאחר שמוטלת עליו כתובה מתקנת חכמים ואין שייך לומר שעל דעת כן לא נתחייב, הלכך כלפי העיקר הוצרך הרמב"ם לטעם שתהא קלה בעיניו להוציאה.

לפי זה, במקרה דנן גם אם נאמר שהאישה עשתה מעשה מכוער לאחר שנפרדו וכבר התחייב בכתובה אינה מפסידה לכל הפחות את תוספת הכתובה.

לענ"ד לא נראה ליישב כך את הסתירה ברמב"ם ולחלק בין עיקר כתובה לתוספת כתובה, דבר שאין לו כל בסיס ורמז ברמב"ם, ובוודאי היה על הרמב"ם לפרש דבריו. אלא נראה ליישב את הסתירה ברמב"ם כמו שכתב הגריש"א שהזכרנו לעיל, שכדי להפסידה כתובה צריך את הטעם שמעשיה גרמו לה, היינו בזה שזינתה ונאסרה על בעלה, או אם עברה על דת יהודית והתרה בה, או עשתה דבר מכוער (אפילו בלא התראה). אולם מאחר שבשני המקרים האחרונים שהזכרנו הבעל יכול לקיים את אשתו אם ירצה, ואז הווה אמינא שיהיה לה כתובה כמו לכל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אישה שתקנו לה חכמים כתובה, על זה מחדש הרמב"ם את הטעם הבא שלא תקנו כתובה לפרוצות.

לפי זה לאחר שהבעל התחייב בכתובה אפילו אם תזנה לא תפסיד כלל לא עיקר כתובה ולא תוספת כתובה. נראה שרק לפי זה ניתן יהיה להבין את הח"מ שיובא להלן (שחייב לה תנאי כתובה כגון פדיון לאחר שזינתה).

ב. החלקת מחוקק סימן עח ס"ק ח כותב:

"אשת כהן שזינתה ברצון אחר שנשבית מאחר שכבר נאסרה עליו בשעת שביה ויכול לקיים בה תנאי כתובה ואהדרינך למדינתך חייב לפדותה"
רואים מכאן שאע"פ שזינתה ברצון עדיין חייב בתנאי כתובה כגון פדיונה!
אומנם הבית שמואל סימן עח ס"ק ז השיג על דברי הח"מ:

"וכ' בח"מ אשת כהן שזנתה ברצון בשביה צריך לפדותה כיון דאסור' לו מיד כשנשבית ויכול לקיים התנאי ואהדרינך למדינתך לכן אפי' אם זנתה ברצון חייב לפדותה, ולא משמע כן מהסוגי'..."

כלומר, מהסוגיה נראה שמה שחייב כהן לפדות את אשתו כשנשביתה הוא רק כשנאסרה מחמת השביה בלבד ולא מחמת דבר אחר, וכאן נאסרה גם מחמת דבר אחר, שזינתה ברצון, ולפיכך אינו חייב לפדותה.

ואכן, ההפלאה כבר עמד על חידושו הגדול של הח"מ ונשאר בצ"ע:

"אלא דתמהיני על דברי הח"מ והב"ש דהא כיון שזינתה ברצון והפסידה כל כתובתה ממילא פטור מפרקונה דק"ל תנאי כתובה ככתובה, ואפשר דס"ל דבכתובה עצמה באשת כהן שנאנסה ואח"כ זינתה ברצון, כיון שכבר אסורה תו לא הפסידה כתובתה, אלא דהוא דבר חדש ולא מצינו זה וצ"ע"

למרות תמיהתו של ההפלאה סיעה של אחרונים הסכימה עם הח"מ: אבני נזר ח"ב סימן שטו, וישועות יעקב סימן עח סק"ג.

מוסיף עליהם הגרש"ז אורבך זצ"ל במנחת שלמה תניינא סימן קכ"ט שגם הב"ש מסכים עם הח"מ שלא הפסידה כתובה אם זינתה אח"כ, אלא שחולק על הח"מ בעניין פדיון, שאינו חייב לפדותה מכיון שלפי תנאי הכתובה צריך לקיים "ואותבינך לי לאינתו", או באשת כהן שלא תהיה סיבה אחרת חוץ משבויה שלא יוכל להחזירה אליו.

(עיי"ש עוד בפס"ד הנ"ל שמביא את קושיית המנחת שלמה ומיישב אותה ואין כאן המקום להאריך בזה).

לאחר שסיעה של אחרונים החזיקה כדעת הח"מ, בוודאי שיש להתחשב בה.

ג. הרמב"ם באישות יד כא כותב:

המדיר את אשתו נדר שהוא חייב בגללו לגרשה וליתן כתובה ונשבית אחר שהדירה אינו חייב לפדותה שמשעה שהדירה נתחייב לגרשה וליתן כתובתה.

מדברי הרמב"ם הללו עולה שמשעה שעשה הבעל מעשה שמחייב אותו לגרשה אף שלא נפסק עדיין בביה"ד חיוב גט, מכל מקום הריהו כבר מחויב ועומד בכתובתה, ונפטר מכאן ואילך מתנאי הכתובה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מכאן למד הגר"א כ"ץ שהוא הדין במקרה שבעל עזב את הבית לתקופה ממושכת ומנע מאשתו כל חיובי אישות, שכבר התחייב בכתובה ושוב לא תפסיד אותה מחמת זנות ברצון.

לענ"ד יש להשיב על הראיה מרמב"ם זה, כי אפשר שחיוב כתובה כמוהו כתשלום הכתובה, ומכאן ואילך אין על הבעל חיוב של תנאי הכתובה ובכללם אינו חייב בפדיונה. אולם אם האישה תזנה אפשר שתפסיד את הכתובה.

אולם הראיה שהביא מהח"מ מפורשת. וכן הדיוק מלשון הרמב"ם הנ"ל "שהרי מעשיה גרמו לה להאסר על בעלה" משמע – ולא כאשר הם כבר פרודים ולא מעשיה גרמו זאת, ואלו ראיות חזקות ומכריעות.

הזכרתי את דברי הרמב"ם שבראשית הסעיף הזה, כדי ללמוד ממנו שאף שלא נפסק עדיין בביה"ד חיוב גט הדין כן. על כך יש להוסיף שמכיוון שכבר התחייב בגט לא יוכל לחזור בו, וכך מבואר בדברי הרמב"ם הנ"ל, שכבר התחייב ושוב לא יוכל לחזור בו, וכן מבואר במהר"ח או"ז סימן קכו. לפיכך לאחר שנוצרה סיבת חיוב גירושין שוב לא יוכל לחזור בו ולומר אתקן מעשיי, וזכות האישה לתבוע גירושין, ואפשר אפוא לומר שכבר נתקלקלו הנישואין, וממילא לא קלקלה דבר במה שזינתה.

(אמנם עיין שם בפסה"ד הנ"ל ששני דיינים חלקו על סברתו, והביאו שהמנחת שלמה קצט חלק עליו, והקשה על הבנת ההפלאה מכח הגמ' בסוטה מא שממזרת שזינתה הפסידה את כתובתה למרות שבלא"ה אסורה עליו, אך עיין שם שיישב זאת בטוב טעם ודעת).

מסקנות

הבאנו נימוקים מדוע יש לחייב את הבעל בכתובה, אבל כפי שכבר הוסבר לעיל, מידי ספק לא יצאנו:

העובדה שהבעל יצא מהבית, מטילה עליו את נטל ההוכחה שהאישה מרדה בו. לכן מבחינה זו נראה שיש לחייב בכתובה ותוספתה.

אולם הקשר של האישה עם הנטען מעורר ספיקות האם זה נחשב לדבר מכוער להפסידה כתובה, או שמא לא תפסיד בגלל כל הנימוקים שהזכרנו לעיל.

ובמיוחד מאחר והיא עשתה זאת לאחר הפירוד, ולא זה מה שגרם את הגירושין, והבעל כבר התחייב בכתובה, ולכן מה שעשתה אח"כ אינו מפסיד אותה את כתובתה.

על הנ"ל יש להוסיף את הסכמת האישה להיבדק בפולגראף ומנגד – סירובו של האיש. גם יש לומר שנסיעה לחו"ל עם הנטען לאחר שכבר נפרדה מבעלה אינה נחשבת להעזה והתרסה בבעלה ומחמת כן אין לראות נסיעה זו כדבר מכוער.

לכן נראה שיש לפשר בין הצדדים.

היסוד הזה של פשרה בדברים שאינם יכולים להתברר נזכר ברמב"ם הלכות אישות פרק יד הלכה טז

"איש ואשתו שבאו לבית דין הוא אומר זו מורדת מתשמיש והיא אומרת לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמו, וכן אם טענה היא ואמרה שהוא מורד מתשמיש והוא אומר לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמה, מחרימין בתחלה על מי שהוא מורד ולא יודה בבית דין, ואחר כך אם לא הודו אומרין להם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

התיחדו בפני עדים, נתיחדו ועדיין הם טוענין מבקשין מן הנטען ועושיין
פשרה כפי כח הדיין”

וכן נפסק בשולחן ערוך חושן משפט סימן יב סעיף ה

”יש כח לדיין לעשות דין כעין הפשרה, במקום שאין הדבר יכול להתברר.
ואינו רשאי להוציא הדין חלוק מתחת ידו בלי גמר.”

לאחר העיון נראה לפשר כך שהאישה זכאית לכתובה בסך 100,000 ₪.

יש לדחות את תביעת האישה לפיצויים, היות שמנהג הפיצויים נוהג רק בזמן שהאיש יצא
עם רכוש ומאידך גיסא האישה מקבלת סך מועט מאוד, ולא כמו בנדון דידן שלאיש גם כן אין
נכסים (אם כי יש סיכוי שיקבל ירושה עתידית, אך אין בזה נפק”מ כלל) וביה”ד גם פוסק לה סך
של 100,000 ₪.

כמו כן, ביה”ד אינו פוסק נזיקין על צער ובושת שנגרמו במערכת יחסים בין בני זוג.

הרב דוד דב לבנון, אב”ד

ראיתי מה שכתב כבוד ידידי אב”ד הרה”ג דוד דב לבנון, שהביא נימוקים לחייב את הבעל
בכתובה אך לא יצא מידי ספק ולכן כתב לפשר ביניהם ולחייב את הבעל בסך 100,000
₪.

לענ”ד – אין לחייב את הבעל לשעבר בכתובה כלל, ואבאר את דבריי. טענות הצדדים
הובאו לעיל ומתוכם אולי היה מקום לחייב את הבעל בתשלום הכתובה בגלל שהוא גרם
לגירושין. אך מנגד יש לברר האם האישה לא הפסידה כתובתה בגלל שעשתה “מעשה כיעור”
בנשיעתה עם הנטען לחו”ל לבודפסט. ננסה לבאר בקצרה את גדרי דבר מכווער ועוברת על דת
יהודית.

הגדרת דבר מכווער

והנה, הגדרה של דבר מכווער נמצאת בגמ’ ומבוארת ברמב”ם בהלכות אישות פרק כד
הלכה-טו:

”ולא המזנה בלבד אלא אף העוברת על דת משה או על דת יהודית או
היוצאה משום שם רע אין לה כתובה לא עיקר ולא תוספת ולא תנאי מתנאי
כתובה...”

כיצד היא יוצאה משום שם רע, כגון שהיו שם עדים שעשת דבר מכווער
ביותר שהדברים מראין שהייתה שם עבירה אף על פי שאין שם עדות ברורה
בזנות, כיצד כגון שהייתה בחצר לבדה וראו ורוכל יוצא ונכנסו מיד בשעת
יציאתו ומצאו אותה עומדת מעל המטה והיא לובשת המכנסים או חוגרת
אזורה או שמצאו רוק לח למעלה מן הכילה או שהיו שניהם יוצאים ממקום
אפל או מעלין זה את זה מן הבור וכיוצא בו, או שראו אותו מנשק על פי
חלוקה או שראו אותן מנשקין זה את זה או מגפפין זה את זה או שנכנסו זה
אחר זה והגיפו דלתות וכיוצא בדברים אלו, אם רצה בעלה להוציאה תצא
ואין לה כתובה, ואין זו צריכה התראה.”

השולחן ערוך אבן העזר סימן יא א כותב בביאור “דבר מכווער”:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אם לא קדם קינוי, ובאו עליה עדים שנסתרה עם איש זה, ובא ומצא דבר מכוער כגון שנכנסו אחריו ומצאוהו עומדת מעל המטה והיא לובשת המכנסים או חוגרת אזורה, או שמצאו רוק למעלה מהכילה (או שראו מקום המנעלים הפוכים), (טור) או שהיו יוצאים ממקום אפל, או מעלים זה את זה מן הבור וכיוצא בו, או שראוהו מנשק ע"פ חלוקה, או שראו אותם מנשקים זה את זה, או שנכנסו זה אחר זה והגיפו הדלתות (במנעול) (ב"י בשם תשובת הרשב"א אלף רנ"א) וכיוצא בדברים אלו (לפי ראות עיני הדיינים)

לפי המחבר צריך שיהיו עדים על אחד הדוגמאות הנ"ל שהמכנה המשותף שלהם יובהר לקמן. לדעת הרמ"א הדין תלוי בהתרשמות הדיינים.

ועיין בח"מ שם סק"ג שהסתפק האם חוששין למעשה כיעור דווקא בצירוף סתירה, שאז יש לחוש שעשו דבר עבירה עתה או שאף בלא סתירה חשיב מעשה כיעור הואיל ויש לחשוש שמא פעם אחרת זינתה. וזה לשונו:

יש להסתפק אם מיירי ג"כ שנסתרה ושהתה כדי טומא' והעדים באו ומצאו עושים דבר כיעור זה דיש לחוש דשמא קודם שבאו העדי' נטמאת אבל אם לא הי' כאן סתיר' כלל או שתכף אחר הסתיר' באו עדים ומצאו מנשקין זה את זה והעדים יודעים ברי שלא הי' עכשיו טומאה אם יש לחוש דהואיל והי' כיעור זה מסתמ' יש לחוש שמא בפעם אחר נטמאה או דילמ' לא חיישינן רק במקום סתירה היכ' דיש לחוש שעת' נטמאה.

והב"ש שם סוף ס"ק ד כתב לפשוט ספק זה לקולא, וזה לשונו:

וע' בח"מ מסופק כשיש ע"כ וידוע שלא בא עליה באותו פעם אם חיישינן שמא בא עליה בפ"א ומלשון הרמב"ם הלכות אישות פכ"ד הלכה ט"ו משמע דלא חיישינן לזה.

ויש לעיין מה ההבדל בין ייחוד בין האישה והנטען שהלכה היא שאין אוסרין על הייחוד לבין חלק מהדוגמאות של דבר מכוער כגון "שהיו יוצאים ממקום אפל, או מעלים זה את זה מן הבור וכיוצא בו", הרי גם כאן יש ייחוד.

עמד על כך ר"ע איגר בתשובה צ"ט והובאו דבריו בפתחי תשובה סימן יא ס"ק י"א:

עי' בתשובת רבינו עקיבא איגר סי' צ"ט שכתב דמה שהעיד העד (בעובד' ידידה ויוב' לקמן ס"ק י"א) שבחצות הלילה עמדה ברחוב העיר עם הנחשד אין לדמותו למ"ש הרמב"ם פכ"ה מה"א ובש"ע סי' י"א או שהיו שניהם יוצאים ממקום אופל. כמ"ש בתשובת רש"ל סי' ל"ג על עדות כזה שהעיד שראה אותה עומדת ביחוד אצל הנחשד באופל בחצי הלילה והגאונים הרמ"א ז"ל וסייעתו החתומים שם דימו זה לכיעור והרש"ל כתב ע"ז דאין זה כיעור לאסרה על בעלה במקום אופל שכתב הרמב"ם פירושו מקום סתר ומיוחד לעבירה להסתיר דבר משא"כ בנד"ז שהוא בפתח הבית ועוברים ושבים מצויים בעיר הגדולה כולה ושומרים של העיר סובבים תמיד אין זה סתר כלל יע"ש גם בתשובת מבי"ט סי' רפ"ז (וע"ש בסי' ק"א) [ק] שכ' דמ"ש לו הגאון בית מאיר דאין ראייה מהמבי"ט די"ל דמיירי בסתירה ביום ליתא דמפורש בתשובת מבי"ט שם שהיה בלילה באשון חושך ואפילה) גם החכם מהר"ר נפתלי הירץ ז"ל הובא דבריו בשו"ת רמ"א סי' י"ז כתב על פסקו של הרמ"א וסייעתו הנ"ל שאינו דומה כי מקום אופל היינו שאין רגל אדם מצוי שם וניכרים הדברים שהיה שם עביר' כי לולא זה למה נכנסו למקום אופל אבל במקום שרגל אדם מצוי שם אפילו באישון לילה ואפילה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אין לומר בודאי הי' שם עביר' כי מרתתים אולי יעבור שם אדם לפניהם כגון העומדים בחצות הלילה ללמוד או א' מבני העיר יעור משנתו

ובפתחי תשובה שם סוס"ק ח' הביא עוד מדברי מרעק"א הנ"ל

וצ"ל דנכנסו זה אחר זה היינו דשניהם נכנסו רצופי' ונועדו יחדיו לכנוס למקום הזה וניכר דעצת זימה ביניהם משא"כ אם א' כבר היה זא"ז וכ"א נכנס ע"ד חבירו שם לעשות צרכיו ואח"כ נכנס הב' לשם הוי רק יחוד בעלמא ולא כיעור...

ואף דמדברי תשובת מהר"ם לובלין סי' פ' משמע דס"ל להרמב"ם כל יחוד הוי כיעור לענ"ד ראיות הנ"ל יתנו עדיהן ויצדיקו דאינו כן עכ"ד

ובשו"ת מבי"ט חלק א סימן רפז כתב

ובנדון זה אינו מראה הדבר המכוער שהיה שם עביר' כי לפי עדות הא' שיצאה לברא נאדו עם יהושע באישון לילה ואח"כ נכנס יהושע אינו זה כיוצאין ממקום האפל כי הבראנדאדו הוא כרה"ר לכל הק' בעלי בתים הדרים בכאן כי הם עוברים ושבים ביו' ובלילה דרך הבראנדאדו ואינו מקום סתר אפילו באישון לילה ואפלה מכמה טעמים. הא' היו יוצאין ממקום אפל הוא כי באותו מקום האפל לא היה שום אדם שם ולא היה דרך לשום אדם שאינו דר שם ליכנס באותו מקום האפל דומיא דמעלין זה את זה מן הבור וכיוצא בו שאין דרך להכנס בבור וכן נכנסו זה אחר זה לבית א' והגיפו דלתו' הוי מקום יחוד וסתר כיון שהוא בית מוקף ומוגף בדלת אין שום אדם יכול ליכנס ולראות מה הם עושים אלא שראו אותם שנכנסו שם ובנ"ד זה הבראנדאדו הוא מקום מוכן לעוברי' ולשבים

בחזון איש אה"ע יז סק"ז מביא את קושיית רעק"א ותירץ אף הוא כעין מה שתי' רעק"א,

וז"ל

הגרע"א שם תמה בהא דחשבינן הגפת דלתות כיעור ולכ"ע אין אוסרין על הייחוד, וי"ל דאיתא בירור' אם הביאה ראייה לדבריה נאמנת ועיי"ש עוד אי שוטה וכו' ומבואר דמהני אמתלא וכ"ה ברמ"א לפי ראות עיני הדיינים ופי' הגר"א ע"פ הירושלמי והנה איסור ייחוד הוא לעולם ולא אמרינן דהרבה פעמים מתייחדין ופתח נעול במנעול שלא ייכנסו גנבים ושלא ייכנסו שלא ברשות, וא"צ כלל לשאול אמתלא, וההיא דכיעור בשינו מדרך העולם ונכנסו לחורבא ולבית גלמוד שאין בני אדם נכנסים וגם נעלו במנעול וכיו"ב שלפי ראות עיני הדיינים הייתה ודאי כוונתם לכיעור ואפילו בקינא לה ונסתרה אין הייחוד ככיעור אם נכנס לביתה לצורך ונעלה הדלת מפני הנכנסים שלא ברשות. שו"ר דהגרע"א ז"ל פירש גם כן כעין ז, אלא שהוקשה לו לשון הרא"ש והרמ"א

העולה מהמקורות הנ"ל כי הגדרת מעשה כיעור בניגוד לייחוד הוא שבמעשה כיעור הם נמצאים במקום סתר ואף אחד לא יכול להגיע לשם לראות אותם ולדעת מה הם עושים שם. מאידך גיסא, ייחוד הוא במקום שיכולים להגיע לשם או לראות אותם. יש להזכיר כאן את דברי הרמ"א הנ"ל בסימן י"א סעיף א שהקובע הוא "לפי ראות עיני הדיינים."

מהעיון בפרוטוקול הדיון מתאריך 16.05.2017 עולה בבירור כי היחסים שבין האישה והנטען היו יותר מאשר יחסי חבירות רגילים בין בני זוג. יחסים אלו גם אינם מקובלים גם בין עו"ס (האישה) ומטופל (הנטען). הוא היה מגיע לבית האישה ברציפות במשך 4 חודשים בערב

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ויוצא בבוקר (שורה 196-7), הם טענו שתמיד היה ישן שם עוד מישהו אך הם לא הוכיחו זאת, הוא כתב לה "שנה של חידושים" (שורה 220), הוא קנה מצרכים לבית (שורה 229), השתתף איתם באירועים של החגים (שורה 236), הוא היה מתקשר אליה הרבה פעמים (שורה 326), הוזמן לבר מצווה של הילד (שורה 129). האישה אמנם טענה שהם שכרו חדרים נפרדים במלון אך לא הביאה שום ראיה לכך. לכן נסיעתם לבודפסט למקום שאף אחד ממכריהם אינו רואה אותם ואין בני אדם המכירים אותם שיכולים להיכנס לשם הרי זה דומה לאחת הדוגמאות המובאות לעיל של מעשה מכוער "שהיו שניהם יוצאים ממקום אפל או מעלין זה את זה מן הבור וכיוצא בו".

סברה מעין זו במקרים דומים הובאה גם בפס"ד מבית הדין בתל אביב של הרה"ג אליהו היישריק בתיק 15-591531 ובפס"ד מנתניה של הרה"ג מיכאל עמוס בתיק 1-859651.

אלא שכדי לקבוע שיש כאן מעשה כיעור צריך שיהיו עדים על כך, ובמקרה דנן אין עדים.

אך במקרה דנן האישה והנטען אומרים שאכן נסעו יחד לסוף שבוע בחו"ל ויש כאן הודאת בעל דין ששקולה כמאה עדים. אלא שעם זאת הם טוענים שלא קיימו יחסים. לכאורה יש כאן הפה שאסר הוא הפה שהתיר, ויש להאמין לה על כך. אך אין הדברים כן, כי על עצם הנסיעה היה ידוע גם בלי שהם אמרו, כפי שעולה מהדיונים שהתקיימו בביה"ד, ואם זה היה ידוע בלי הודאתם אין "הפה שאסר" ולא תועיל אמתלה. עוד אפשר לומר שאפילו אם היה הפה שאסר מכל מקום אין להאמין להם כיוון שזה נגד אנן סהדי בוודאי קיימו יחסים.

לסיכום, הואיל ואנו למדים מדברי רע"א, המבי"ט, הרש"ל והחכם נפתלי הרץ הנ"ל שיש לחלק בין אם הם עומדים באישון ליל ברחוב ויש עוברים ושבים שאין זה נחשב כיעור ובין מעלים זה את זה מן הבור או יוצאים ממקום אופל שהם מקומות שאין שום אדם יכול להיכנס לשם ולראות את מה שהם עושים "וניכרים הדברים שהייתה שם עבירה, כי לולא זה למה נכנסו למקום אופל". ועוד יש אומרים שם שייחוד הוא כיעור, ואף לחולקים על כך "הרי אם נועדו יחדיו על דעת זימה וניכרת עצת זימה ביניהם" נחשב כיעור, וכפי שהוסבר לעיל היחסים ביניהם חרגו מיחסי ידידות בלבד הרי שיש לקבוע שיש בנסיעתם למקום שאף אחד לא רואה אותם משום מעשה כיעור.

האם צריך התראה בעדי כיעור

ברמב"ם פכ"ד הל"ט"ו כתב שלא צריך התראה:

כיצד היא יוצאה משום שם רע, כגון שהיו שם עדים שעשת דבר מכוער ביותר שהדברים מראין שהייתה שם עבירה אף על פי שאין שם עדות ברורה בזנות, כיצד כגון שהייתה בחצר לבדה וראו ורוכל יוצא ונכנסו מיד בשעת יציאתו ומצאו אותה עומדת מעל המטה והיא לובשת המכנסים או חוגרת אזורה או שמצאו רוק לח למעלה מן הכילה או שהיו שניהם יוצאים ממקום אפל או מעלין זה את זה מן הבור וכיוצא בו, או שראו אותו מנשק על פי חלוקה או שראו אותן מנשקין זה את זה או מגפפין זה את זה או שנכנסו זה אחר זה והגיפו דלתות וכיוצא בדברים אלו, אם רצה בעלה להוציאה תצא ואין לה כתובה, ואין זו צריכה התראה.

וכן כתבו חלק מהראשונים, נימוק"י יבמות כד. (ו. בדפי הרי"ף), ריטב"א קידושין פא.

המחבר לכאורה חולק, עיין מה שכתב בסימן קטו ה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"כל אלו (הכוונה לדין עוברת על דת המוזכר שם בסעיפים הקודמים) אין להם לא עיקר כתובה ולא תנאי כתובה ולא תוספת, אבל תטול מה שהכניסה לו והוא בעין, בין מנכסי צאן ברזל בין מנכסי מלוג. ואם כלה או נגנב או נאבד, אין מוציאין ממנו. וכן הדין במי שזינתה או שיוצאה משום שם רע, שאיבדה עיקר כתובה ותוספת, ונוטלת מה שהוא בעין מכל מה שהכניסה. וכן הדין בכל אותם ששנינו בהן תצא מזה ומזה."

וכן הביא המהרשד"ם אה"ע קסא, וכן תפס האבני נזר (ח"א ל), שלדעת השו"ע צריך התראה.

אם כי אפשר אולי לומר שכוונת המחבר "וכן הדין" אינה להשוות את כל הדינים של עוברת על דת לדבר מכוער אלא רק לעניין שיש חילוק בין כתובתה לנדונייתה, שנדוניה לא תפסיד אך את כתובתה תפסיד.

ואפילו שמצינו שיש מחלוקת בראשונים האם בכיעור בעיני התראה, מכל מקום מידי ספק לא יצאנו, ואפשר שזו דעת השו"ע, שזה גופא ספק, ומתוך כך סתם ולא כתב במפורש באותה הלכה של עוברת על דת יהודית שגם בדין כיעור יש לחלק כנ"ל.

ואפילו נאמר שהמחבר חולק עדיין יש לומר שאי אפשר יהיה להוציא את הכתובה מהבעל כי הוא יכול לומר קים לי כאותם ראשונים שאין צריך התראה בכיעור.

ואע"פ שיש שלמדו שהמחבר שלא הזכיר שצריך התראה על כרחך סובר שאין צריך התראה, אך כתב המהרא"ל צינץ אה"ע יא (ד"ה והנה לדינא עמוד 52) וז"ל:

השו"ע השמיט דברי הרמב"ם שא"צ התראה, לא מלאני לבו לעבור על דברי הרמב"ם מאחר והרמב"ם והריטב"א והסמ"ג סוברים שמפסדת כתובתה אם רוצה להוציאה אין להוציא מהבעל כתובה

וכ"כ בשו"ת יחוה דעת הרב חזן (ח"א אה"ע סי' יח) גם אם צריך התראה, הבעל יכול לומר קים לי כדעת הסוברים שא"צ התראה."

האם האישה נחשבת כעוברת על דת

בנוסף לאמור לעיל יש לדון האם האישה תפסיד את כתובתה גם מדין עוברת על דת. מהו האיסור של עוברת על דת?

יעויין בשו"ע אבה"ע זקט"ו ד

איזו היא דת יהודית, הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל. ואלו הם הדברים שאם עשתה אחת מהם עברה על דת יהודית: יוצאת לשוק או למבוי מפולש או בחצר שהרבים בוקעים בו וראישה פרוע ואין עליה רדיד ככל הנשים, אף על פי ששערה מכוסה במטפחות, או שהייתה טווה בשוק וורד וכיוצא בו כנגד פניה על פדחתה או על לחיה, כדרך שעושות העובדי כוכבים הפרוצות, או שטווה בשוק ומראה זרועותיה לבני אדם (ורגילה בכך) (רשב"א סי' תקע"א), או שהייתה משחקת עם הבחורים (ביארו הח"מ והב"ש – אפילו שיחה בעלמא ואפילו לא עם בחורים)... בכל אחד מאלו תצא בלא כתובה, אם יש עדים שהתרה בה תחלה ועברה על התראתו. ואם אין עדים, תשבע שהוא כדבריה.

וביאר את טעם האיסור המשנה למלך סוטה פ"ב הל"א דבעוברת על דת יהודית החשש הוא שמא זינתה בעבר, וז"ל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ודת יהודית שיוצאה בלא כתובה התם לאו משום איסורא דידה הוא אלא כיון שעשתה דבר פריצות אימור זונה היא וזינתה תחתיו ומש"ה הפסידה כתובתה לא משום האיסור עצמו.

והב"ש בסימן קט"ו ס"ק א ניסח זאת הצורה שונה, שהחשש הוא שמא תזנה

הכלל הוא דאינה יוצא' בלא כתובה אא"כ הכשילו בדבר איסור או כשהיא עובר' על חטא דבנים מתו באותו חטא או אם עשתה דבר פריצו' דאז יש לחוש שמא תזנה תחתיו..

וכדבריו כתב הבית מאיר שם, שהרי במשחקת עם בחורים אין חשש שהיא זינתה, אלא שמא תזנה בעתיד.

החזו"א כתובות (סימן ע"ט סקכ"ז) מבאר שהסיבה שבעוברת על דת יהודית מפסידה את כתובתה "דלא מתדר ליה באישה כזו שאין הפריצות מקרה אלא תכונה רעה המביאה לידי זימה."

העולה מזה שהעוברת על דת יהודית יש כאן מעשה של פריצות והחשש הוא שמא זינתה או תזנה תחתיו. ובמקרה דנן נסיעה לחו"ל יש בה מעשה פריצות וגם בחברה חילונית לא מקובל שאישה נשואה תיסע לבד לחוץ לארץ עם גבר אחר שאינו בעלה. ובמיוחד לפי מה שנכתב לעיל שמערכת היחסים הקרובה ביניהם יש בה אמירה שהם כבני זוג.

דא עקא, שכדי להפסידה כתובתה הצריך השו"ע התראה ובנדון דנן לא הייתה התראה ואם כן אי אפשר להפסידה כתובה. אך מבואר בפוסקים כי אם האיסור ברור וידוע תפסיד כתובתה גם בלי התראה.

הפת"ש בסימן קט"ו סקי"א כותב

ועיין בתשו' שבו"י ח"ג ס"ס קכ"ז שכתב נלע"ד דאפילו נימא דכל עוברת על ד"מ צריכה התראה מ"מ משמשתו נדה שהוא דבר הידוע לכל הנשים אפילו שהיא עם הארץ גמורה מ"מ בשעת נישואין לומדים עמה קרובים ושכנים כיצד תזהר בנדת' שוב א"צ התראה אחרת בשעת מעשה כו' אף על גב דבתשו' הרשב"א סי' תק"ס משמע דגם במשמשת נדה בעי התרא' היינו לפי שאזיל לשיטתו שם שפסק דבעי התרא' לומר לה שתפסיד כתובת' וכל שלא אמר לה כן הוי כלא התרה בה אבל לפי הסכמת אחרונים כדעת הרי"א"ז בש"ג וכן משמע בב"ש וכ"כ בתשו' מהרח"ש סימן נ"ז דא"צ לומר לה כן הרי דהתרא' בזו רק הודעה שתזהר בנדת' וזו הכל יודעים וא"צ התראה עוד יותר עכ"ד

הלכה זו שבאיסור מפורש אין צריכה התראה הו"ד להלכה גם בפד"ר א' (עמודים 335-6) בפס"ד של הרה"ג אלישיב, זולטי ועדס.

לפי זה במקום שהאיסור ידוע אין צריך התראה. במקרה הנידון מדובר באנשים חילונים, שאינם שומרי תורה ומצוות, ואינם שומרים על איסור נגיעה או נידה אך גם להם ידוע האיסור שאישה נשואה לא תחיה עם גבר אחר עד לגירושיה וגם בחברה חילונית לא מקובל שאישה נשואה תיסע לבד לחוץ לארץ עם גבר אחר שאינו בעלה. ובמיוחד לפי מה שנכתב לעיל שמערכת היחסים הקרובה ביניהם יש בה אמירה שהם כבני זוג אין ספק שיש בכך משום פריצות גם בחברה חילונית וזה לא גרע מהדין של עוברת על דת יהודית " יוצאת לשוק...וראשה פרוע ואין עליה רדיד ככל הנשים אע"פ ששערה מכוסה במטפחת או משחקת עם הבחורים או שטווה בשוק" (שו"ע אבן העזר סימן קט"ו סעיף ד') שגם אלו אינם מעשי איסור מפורשים אלא מעשים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המוגדרים כעוברת על דת יהודית. מאחר ומעשה כזה איננו מקובל גם בחברה חילונית כנ"ל, דינה כעוברת על דת שאינה צריכה התראה במקרה כזה.

מש"כ כבוד האב"ד שהאישה הסכימה להיבדק בפוליוגרף והבעל סירב אינה ראייה גמורה, דהרי הפוליוגרף אינו מהווה ראייה של 100%, אלא דינו כרוב, ואין הולכים בממון אחר הרוב. ולהוציא מהבעל אי אפשר כשהבעל יטען קים לי שאני פטור כאמור לעיל. מה שדן שיש לחלק בין מעשה זנות לפני שנפרדו שאז מפסידה את כתובתה לבין אם זינתה לאחר שנפרדו או שיש פס"ד לגירושין זהו חידוש גדול שנחלקו עליו הדיינים האחרים באותו פס"ד וגם כאן יכול הבעל לטעון קים לי כהחולקים ואי אפשר יהיה להוציא ממנו את כתובתה, כדעת המהרא"ל צינץ והרב חזן בשו"ת יחיה דעת הנ"ל.

לבסוף ראיתי מה שכתב כבוד הראשל"צ בשו"ת הראשל"צ חלק א' אבהע"ז סימן ב' ודנו שם בהרחבה גם בגדר דבר מכוער ונחלקו שם הדיינים בהגדרת דבר מכוער (הכולל גם שהייה בבית מלון ויש לעיין שם בפרטי המקרה) ולכן גם על פי זה א"א להוציא ממון מהבעל שיטען קים לי שאני פטור לפי הדעה החולקת וכנ"ל.

מסקנות

העולה לדינא בהתחשב ביחסים המיוחדים שבין הנטען והאישה כנ"ל, שאין לחייב את הבעל לשלם לה את כתובתה משני טעמים:

הראשון מצד שיש כאן מעשה כיעור, ואין צריך עדים כי הם הודו בכך וידוע לנו גם בלי הודאתם ששהו יחד בחו"ל, ודעת רה"פ שאין צריך התראה, וגם אם היה ספק בדבר – הבעל יכול לומר קים לי כדעות שאין צריך התראה.

השני מטעם דהויה עוברת על דת יהודית ובכה"ג שהאיסור מפורסם או כגון במקרה הנידון לפנינו של נסיעה משותפת של אישה נשואה לחו"ל עם גבר שאיננו בעלה שאיננו מקובל גם בעיני ציבור חילוני ומהוה מעשה פריצות אין בו צורך בהתראה.

הרב צבי בירנבאום, דיין

קראתי את שכתבו קודמיי מכובדיי אב ביה"ד הרה"ג דוד לבנון שליט"א והרה"ג צבי בירנבאום שליט"א, לחייב בפשרה או לפטור לגמרי מכתובה. אוסיף בקצרה את שנראה לי.

יש הסכמה על חיובו הבסיסי של הבעל בכתובה מהטעמים המופיעים בפסה"ד לעיל ואין צורך לחזור עליהם שנית. עם זאת ישנן סיבות שיש בהן כדי לפטרו מחיוב וגם הן כבר הובאו לעיל. אתייחס תחילה לדברי ידידי הרה"ג צבי בירנבאום שטען מכוח שתי טענות לפטור לגמרי מחיוב כתובה.

טענה א' – מדין מעשה כיעור

החזו"א אבה"ז יז סק"ז כתב בתוך דבריו:

והיחיד דכיעור בשינוי מדרך העולם ונכנסו לחורבא ולבית גלמוד שאין בני אדם נכנסים וגם נעלו במנעול וכיו"ב שלפי ראות עיני הדיינים הייתה וודאי כוונתם לכיעור וכו'.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

החזו"א בדבריו הבחין בין עדי ייחוד שאין אוסרים על פיהם לבין מעשה כיעור שכן אוסר האישה לפי ראות עיני הדיינים. לדבריו, הגדרת מעשה כיעור מבוססת על שני חלקים: עשיית מעשה המוכיח על איסור וכן על כוונת הצדדים למעשה איסור. דהיינו, לא רק המעשה צריך להיות מוגדר כמכוער אלא גם איך נראית כוונת העושים מתוך המעשה האסור. לכן כתב החזו"א שבמעשה כיעור אם הביאה ראייה לדבריה נאמנת וכן מועילה אמתלא. וכן פירש הגר"א דברי הרמ"א "לפי ראות עיני הדיינים" ע"פ הירושלמי, ושלא כבעדי ייחוד.

וכן עולה מדברי הרעק"א תשו' צ"ט:

נכנסו זה אחר זה וכו' ונועדו יחד לכנוס למקום הזה וניכר דעצת זימה ביניהם משא"כ וכו' הוי רק יחוד בעלמא ולא כיעור.

וכן בדברי שו"ת המבי"ט ח"א סי רפז נראה כנ"ל, שאם היו במקום שיכולים לבא אנשים גם באישון הלילה "אינו מראה דבר מכוער" למרות שוודאי אין דרכם של אנשים מהוגנים להיות שם. זהו מעשה מכוער אבל לא נראה שכוונתם לאיסור מפני יכולים לבא פתאום אנשים גם באישון לילה. לכן "אינו מראה" דבר מכוער.

זוהי, בעצם, גם הבנת הרמב"ם וז"ל:

כגון שהיו שם עדים שעשת דבר מכוער ביותר (ו) שהדברים מראים שהייתה שם עבירה. דהיינו, עצם המעשה הוא מכוער וגם נראה ממנו שהייתה עבירה, וזה בכוונת העושים.

מכל המקורות הנ"ל, שהביאם הרב בירנבאום בדבריו, נראה שדבר מכוער הינו כשנראה שעשו מעשה איסור גם מתוך המצב שבו היו וגם מכוונותיהם. זו הסיבה שמועילה אמתלא, שבהסבר שנותנת האישה למעשה שעשתה (אמתלא) היא נותנת פרוש אחר לכוונותיה וממילא אין זה נראה שכוונתם לאיסור. כמובן שהסבר זה (האמתלא) צריך להיות נכון לפי "עיני הדיינים".

במקרה דנן ישנם שני עניינים שעליהם נאמר שהם מעשה כיעור.

1. לינת הנטען בבית האישה.

2. נסיעות משותפות לחו"ל של הנטען והאישה.

לגבי עניין מס' 1. האישה טענה בתוקף שמעולם לא לנה עם הנטען ביחידות. הוא לן בביתה תקופה מסוימת מספר ימים בשבוע לצורך עבודתו באזור. זאת מפני שמקום מגוריו הינו בצפון ובתקופה המדוברת אזור עבודתו היה בדרום ולצורך זה לן בביתה כדי שיהיה קרוב יותר לאזור עבודתו. עם זאת הוא מעולם לא לן עמה ביחידות בביתה. תמיד היו אנשים נוספים הלנים בביתה, היא אדם מאד חברותי וביתה תמיד מלא באורחים שגם לנים אצלה. יש לציין שדבריה קבלו חיזוק מאד משמעותי מעדות ידידה המכירה אותה היטב והעידה כדבריה. העדה הרשימה מאד את ביה"ד בדיוק ובכנות דבריה. בנוסף יש משקל לעובדה שביתה של האישה, הבית שנטען שהתייחדה בו עם הנטען, הינו בסמיכות ממש לבית הוריו של הבעל וישנם מצלמות בכניסה וממילא אינו מהווה מקום אידיאלי למעשי מסתור של האישה מעיני זרים ובוודאי לא מעיני הוריו של בעלה.

לגבי עניין מס' 2. מדובר בשתי נסיעות לחו"ל. יש להדגיש שהבעל לא טען שיודע על דברים מסוימים שקרו באותן נסיעות אלא שעצם הנסיעה הינה הוכחה על בגידה. לדברי האישה נסיעה א' לניו זילנד הייתה לצורך טיפולי. נסיעה ב' לבודפשט הייתה כהוקרה לטיפול ולחלף

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תשלום על הטיפול. על אמינות דברי האישה המתארת נסיעה לחו"ל לצורך טיפול (וללא תשלום עליו) ישנן מס' עדויות שהאישה הינה מטפלת במקצועה המתייחסת באופן מסור ביותר ואנושי במיוחד למטופליה, ואפשרות זו של נסיעה לחו"ל עם מטופל לצורך הטיפול בו הינה סבירה ביותר לגביה. האישה טענה בתוקף שלכל אורך הנסיעה לנו זילנד היא והנטען מעולם לא לנו בבית א' בלי שהיו עימם אנשים נוספים. מעולם לא היו במלון אלא רק בדירות עם עוד אנשים. גם בנסיעה לבודפשט שהייתה לבילוי הם התגוררו במלון בחדרים נפרדים ומעולם לא התייחדו.

הנטען עצמו העיד בביה"ד, וגרסתו תאמה את דברי האישה. יש להוסיף שתמונות מטיוול א' פורסמו ע"י האישה בפייסבוק, דבר המוכיח לכאורה על כך שאינו דבר סתר.

מכל הנ"ל לא נראה שהיה מצב שוודאי מוכיח על מעשה איסור וגם לא נראה שהייתה כוונה למעשה איסור וא"כ אין זה דבר מכוער.

יש להוסיף שהאישה הרשימה מאד בכנות דבריה גם בדיונים וגם בחקירות וכן הייתה מוכנה להיבדק בפוליגרף. אולי אין לדברים אלו משמעות בבחינת בירור האמת אך וודאי שלגבי השאלה של כוונת איסור יש להם משקל למרות שהם לא נבדקו בזמן התרחשות הדברים.

לעניין תנאי ההתראה שדנו בו ידידי בהרחבה, מאחר ולפי דעתי אין במעשה האישה משום כיעור ממילא אין לדון בהתראה עליו (אפי' לשיטת הרמב"ם וכנ"ל).

טענה ב' מדין עוברת על דת

עוברת על דת מפסידה כתובתה רק בהתראה. אמנם כתבו הפוסקים שבדבר איסור הידוע לכל א"צ התראה, אולם המדובר הוא בנסיעה משותפת לחו"ל שזהו דבר התלוי בנורמות חברתיות ואיננו דבר איסור בפני עצמו.

כמובן שלפי השקפת הדיינים זוהי התנהגות הגובלת בפריצות ויש להצטער על כך שישנם אנשים שרואים בכך התנהגות סבירה. אולם, ישנם בחברה חילוניות המבדילים בין חבר וידיד לבין בן זוג הבדלה דקה מאד ונוהגים עם ידיד בקרבה גמורה למעט דברים אינטימיים. לדוגמה: מקובל בחברה חילונית שבאירועים ישנם ריקודים מעורבים ואפילו זוגות רוקדים, גם אישה נשואה עם מי שאינו בן זוגה ובנוכחות בעלה. דהיינו, שמעשה זה, שלפי השקפת התורה הינו פריצות גמורה, נתפס בעיני אנשים שאינם דתיים כהתנהגות נורמטיבית. כנ"ל גם חיבוקים ונשיקות בצורה דומה. אין זה מעשה המוכיח שעשו או שיעשו דבר איסור וכמובן אינו מוכיח על כוונה לאיסור ולכן גם אינו "מעשה כיעור" וכנ"ל. אם היה זה נחשב למעשה כיעור אזי כל בעל חילוני יכול היה לגרש את אשתו ללא כתובה בטענת עשיית מעשה מכוער או עוברת על דת. ומאחר וזו אינה יחסי אישות אלא רק התנהגות המאפיינת בני זוג, ובחברה מסוימת נוהגים בה גם עם ידידים, לא ניתן גם לומר שזהו איסור הידוע לכל כמו "משמשתו נידה". א"כ חזר הדין שאינה מפסידה כתובתה אלא בהתראה ומאחר ולא הייתה התראה אינה מפסידתה.

לסכום, אין זה מעשה כיעור ואין זה דבר מפורסם שאין צריך התראה. ע"כ תשובתי לדברי ידידי הרה"ג צבי בירנבאום שליט"א.

ידידי אב ביה"ד הרה"ג דוד לבנון שליט"א הסתפק בשאלה האם זהו דבר מכוער ונטה לומר שכן. לאחר מכן הרחיב כיד ה' הטובה עליו בטענות לחייבו בכתובה. לאחר ששקל את הספקות פסק לפשר ולחייב הבעל במחצית סכום הכתובה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ראשית אומר שכשישנו ספק אם האישה עשתה מעשה מכוער אין היא מפסידה כתובתה מספק, שהרי היא מוחזקת בכתובתה, וכך כתב המבי"ט ח"א סי' רפ"ז.

בנוסף, הסיבה לפטור הבעל מחיוב כתובה באם הוי דבר מכוער היא לשיטת הרמב"ם שמפסידה כתובתה גם ללא התראה. הרה"ג הנ"ל כבר הרחיב טובא ואני רק אוסיף שכתב המהרש"ל בסימן ל"ג ובספרו יש"ש יבמות פ"ב סי' ט"ז שהרמב"ם כתב שמפסידה כתובתה בכדי שתהיה קלה בעיניו להוציאה לאחר שעשתה מה שעשתה, אולם בזה"ז שאינו יכול להוציאה בלי דעתה בגלל חדר"ג שוב אינה קלה בעיניו ואין סיבה להפסידה כתובתה, ולכן גם לשיטת הרמב"ם אינה מפסידה כתובתה בלי התראה.

אומנם הרשב"א בתשובה כתב שכאשר האישה עושה את הדבר (הרשב"א מדבר בעוברת על דת) וחוזרת ועושה הרבה פעמים אין צריך התראה, אולם זה בדבר שהיא יודעת שהוא פסול ואינה נמנעת מלעשותו ושבה ועושה אותו. אך אם האישה עושה את הדבר בתום לב מתוך הבנה שאין כל פסול במעשה, לכאורה א"א לומר שהיא כמותרה ועומדת שזה במקום התראה.

בנוסף, על מנת לקבוע שהיה דבר מכוער יש צורך בעדות כשרה. לא הייתה בפני ביה"ד כל עדות שהיא על מעשה כיעור. יש רק את הודאת האישה על הדברים הנ"ל והרה"ג הרחיב לדון בהודאתה מדין מיגו.

אני אוסיף ואומר שהאישה היא זו שסיפרה על הדברים שקרו ונתנה אמתלא ברורה מאד לדבריה, אמתלא שלענ"ד הייתה דברי אמת.

מסקנות

1. אין כאן מעשה כיעור.
  2. גם אם זה ספק מעשה כיעור, האישה מוחזקת בכתובתה ואינה מפסידתה.
  3. גם אם נתייחס למקרה זה שכן הוי מעשה כיעור, לא היו עדים כשרים על המעשים אלא רק הודאת האישה שנתנה אמתלא מבוררת לדבריה.
  4. גם לשיטת הרמב"ם שבמעשה כיעור מפסידה כתובתה בלי התראה, האידנא שאין הבעל יכול לגרש את אשתו בעל כורחה אינה מפסידה כתובתה ללא התראה.
  5. יש במעשים שנעשו משום עוברת על דת, אך לא הייתה התראה להפסידה כתובתה. אין בהתנהגות הנ"ל משום עשיית מעשה הידוע לכל באיסורו שאז מפסידה הכתובה גם ללא התראה, כנ"ל.
- על הנ"ל יש להוסיף את סברותיו של אב ביה"ד הרה"ג דוד לבנון שליט"א לחייב הבעל בכתובה:

1. יש לאישה מיגו.
  2. מעשה הכיעור נעשה לאחר שכבר התחייב הבעל בכתובה ואין האישה מפסידה אותה.
- לכן, האישה לא הפסידה את כתובתה ויש לחייב את הבעל במלוא סכום הכתובה, דהיינו סך של 200,000 ₪.

הרב יעקב מאיר שטיינהויז, דיין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הגם הלוטם ראייתי אחרי רואי את דברי חבריי הדיינים, שחולקים מן הקצה אל הקצה, האם להחשיב את מעשה האישה לדבר מכוער. וכן הם חולקים בשאלה העובדתית האם המעשה שעשו הוא מן המפורסמות כדבר שנחשב לעוברת על דת.

כבר כתבתי את דעתי בארוכה לעיל, ובדברי כאן אתייחס רק לנקודה זו, ואומר שמתוך מחלוקת הדיינים הנני מתחזק בדעתי שהמקרה שלפנינו הוא מקרה שקשה להכריע בו אם נחשב ל"דבר מכוער" ההלכתי, בגלל המורכבות שלו בהכרתנו את הנפשות הפועלות בו, ובגלל החברה שבני הזוג חיים בתוכה, ולכן סברתי וכתבתי לעיל, שעל מקרה כזה נאמר חידושו של הרא"ש שהובא בשו"ע וצוטט לעיל, שיש לפסוק בדרך פשרה, כמו המקרה שהרא"ש מוכיח ממנו את דינו, שהוא מציאות שבסברה קשה להכריע בה מי אשם, ועל מקרה כזה אין אומרים המוציא מחברו עליו הראיה, אלא מפשרים לפי ראות עיני הדיינים, וכך גם במקרה שלנו.

גם ביחס לשאלה שדנו בה, אם נאמר שבמקרה זה צריך התראה, לפי הפוסקים שצריך התראה בדבר מכוער, או בעוברת על דת שצריכה התראה, אבל הלא למדנו ש"ברגילה בכך" ובדבר המפורסם לאסור אומר הרשב"א שלא צריך התראה, ואם כן איך נדון במקרה דנן? ובזה גם כן חלקו חברי הדיינים מקצה אל קצה, האם מעשה כזה מקובל בחברה של בני הזוג כדבר אסור או לאו. ומתוך מחלוקת הדיינים אתה למד שקשה להכריע בדבר בסברה, ולכן מסיבה זו נראה שגם בעניין זה יש להכריע בדרך הפשרה כפי דרכו ונתיבו של הרא"ש הנ"ל.

לא יכולתי לקבל את דעתו של עמיתי כבוד הרה"ג צבי בירנבאום לפטור את הבעל לגמרי מכתובה, בגלל נימוק נוסף שכתבתי, שאליו לא התייחסו הדיינים, והוא שאם הדבר המכוער נעשה לאחר הפירוד, אין זו סיבה להפסידה כתובה. כך כותב בפירוש הח"מ והסכימו עמו גדולי הפוסקים וכן נלע"ד, אולם להוציא ממון בגלל זה בלבד לא מלאני לבי, אבל בצירוף כל הנ"ל נלע"ד שלכל הפחות יש לחייב בדרך פשרה.

אם יסכימו עמי חברי מוטב. ואם לאו תוכרע ההלכה כדעת הרוב לחייב לכל הפחות 100,000 ₪.

למרות שנאמרו כאן ג' דעות, כן יש לפסוק במקרה של דיינים שנחלקו בסכום שיש לחייב את הנדון וכל אחד נוקב סך אחר, ונראה לי להביא ראיה מהשו"ע קג סעיף ב שמדבר על שומת שלושה שמאים, וכתבו שם הסמ"ע ועוד שיש לפסוק כרשב"ם וסיעתו שהולכים אחר רוב הדעות והשוו זאת לדיינים.

הרב דוד לבנון, אב"ד

לאור כל זאת פוסק ביה"ד ברוב דעות לחייב את הבעל לשלם לאשתו לשעבר סך של 100,000 ₪ עבור כתובה.

ניתן לפרסם בהשמטת שמות.

ניתן ביום כ"ו באלול התשע"ז (17/09/2017).

הרב יעקב מ' שטיינהויז

הרב צבי בירנבאום

הרב דוד דב לבנון – אב"ד